

Svar på skriftligt spörsmål SSS 31/2023 rd

Svar på skriftligt spörsmål om förhindrande av eutrofieringen av sjöarna

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 31/2023 rd undertecknat av riksdagsledamot Hanna Holopainen/gröna:

Vad ämnar regeringen göra för att förhindra eutrofieringen av sjöarna och minska skogsdikningarnas inverkan på vattendragen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Jämfört med de flesta andra länder är Finland i ett gott läge i fråga om vattenkvaliteten och vattenresurserna. Det finns många vattendrag och de kan användas mångsidigt. Mycket arbete har gjorts för rent vatten i Finland, även om god status för vattnen ännu inte har uppnåtts överallt. Förvaltningsplanerna har skapat nya möjligheter att i samarbete med olika aktörer genomföra åtgärder för att uppnå och upprätthålla en god status i vattnen. Utifrån förvaltningsplanerna vet man på ett heltäckande sätt vad de olika branscherna ska göra för att uppnå en god status och vad dessa åtgärder kostar. Man vet också att om de planerade åtgärderna genomförs kan målen för god vattenstatus sannolikt uppnås, om än under en lång tidsperiod.

Målet för vattenvården är att uppnå god ekologisk och kemisk status i ytvattnen samt god kemisk och kvantitativ status i grundvattnen. Vattenvården omfattar också kustvattnen. Statsrådet godkände de reviderade förvaltningsplanerna och havsförvaltningsplanen för 2022–2027 i december 2021. Planerna rapporterades till Europeiska kommissionen i mars 2022. Om åtgärderna i dessa planer genomförs kan eutrofieringsutvecklingen stoppas. Det behövs fortfarande mycket vattenskyddsarbete. Det kräver ännu tid att uppnå en god status i synnerhet i kustområdet, eftersom naturen återhämtar sig långsamt efter att belastningen minskat. För att uppnå målen behövs både åtgärder i avrinningsområdet för att minska den eutrofierande näringsbelastningen och restaureringsåtgärder i vattendragen.

Miljöministeriet samt jord- och skogsbruksministeriet leder och övervakar vattenvården inom sina ansvarsområden. NTM-centralerna utarbetar förvaltningsplaner för varje vattenförvalt-

ningsområde med sex års mellanrum. Nationella anvisningar har utarbetats som stöd för beredningen. Vattenvården grundar sig på samarbete med olika intressentgrupper, för vilket man har grundat samarbetsgrupper.

Regeringen främjar genomförandet av åtgärdsprogrammen för vattenvården och havsvården genom programmet för effektiviserat vattenskydd och bland annat programmen för utveckling av landsbygden samt det nya incitamentssystemet för skogsbruket (METKA). Åtgärderna inom havsvården har också finansierats ur Europeiska havs- och fiskerifonden samt andra EU-fonder, såsom Life. Statusen för småvatten som är särskilt känsliga för skogsbruk förbättras med hjälp av åtgärderna i livsmiljöprogrammet Helmi.

Inom programmet för effektiviserat vattenskydd har man bland annat finansierat över 700 projekt för restaurering av vattendrag och vattenhantering, utvecklat skogsbrukets vattenskyddsmetoder och stött gipsbehandling av åkrar på i kustområden samt undersökt användningen av andra jordförbättringsmedel inom vattenskyddet inom jordbruket. I regeringsprogrammet föreslås sammanlagt 30 miljoner euro för vattenskyddet 2024–2028 inklusive Skärgårdshavsprogrammet. Användningen av anslagen planeras närmare under hösten 2023.

Vattenskydd inom skogsbruket

I den nationella skogsstrategin 2035 har man ställt som mål att hantera de miljörisker som skogsbruket medför. Man strävar efter att uppnå målen med hjälp av spetsprojekt. I fråga om vattenskyddet utvecklas och införs i större utsträckning metoder för att fånga upp näringsämnen och kol, riskplatser för belastning i avrinningsområdet identifieras och aktörernas kompetens utvecklas och stärks. Dessutom främjas den övergripande planeringen och genomförandet av myrskogsvården, metoderna för behandling av myrskogar utvecklas, en verksamhetsmodell för planering av myrskogar och granskningar av avrinningsområden enligt skogsbrukets incitamentsystem (METKA) omsätts i praktiken och verktyg för beslutsstöd för myrskogsvård utvecklas. Åtgärderna konkretiseras under den kommande hösten med hjälp av ett expertnätverk.

I skogsbrukets incitamentsystem (METKA), som sannolikt införs 2024, kan stöd för vattenskydd beviljas för naturvårdsprojekt samt som nyhet även på basis av markägarnas ansökan. Utvidgningen av stödansökan bedöms öka markägarnas intresse för att genomföra vattenskyddsarbeten.

I stödsystemet METKA ingår som ett nytt arbetsslag även stöd för uppgörandet av en skogsvårdsplan för myrar. Stöd för grävning av diken beviljas inte längre. Syftet med planen är att

identifiera de skogsbehandlingsmetoder med hjälp av vilka uppnåendet av klimat-, vattenskydds- och mångfaldsmålen kan främjas som en del av användningen av myrskogarna. En väsentlig del av planen är att planera regleringen av vattennivån så att man kan undvika nedbrytning av torv och urlakning av näringsämnen som frigörs från torven. Vid bedömningen av diken ska man beakta trädbeståndets avdunstningseffekt så att man undviker en överdriven effektivisering av dräneringen. I skogsvårdsplanen för myrar är det obligatoriskt att utreda förutsättningarna för en övergång till kontinuerlig odling, kartlägga naturobjekt samt planera nödvändiga vattenskyddsåtgärder.

Dessutom håller jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet på att utarbeta en färdplan för avrinningsområdesbaserad vatten- och naturresursförvaltning, där man strävar efter att granska vattenhanteringen på ett övergripande sätt i avrinningsområdet över sektorsgränserna.

Forskning, geografisk information som utvecklas och informationens användbarhet skapar ett starkt kunskapsunderlag för beslutsfattande och prognostisering. Skogsvårdsrekommendationerna utvecklas utifrån forskningsrön i en kontinuerlig process i omfattande samarbete med intressentgrupper. I takt med att man får ny forskningsinformation uppdateras den i skogsvårdsrekommendationerna. Tapio Oy har nyligen uppdaterat vattenskyddsdelen i skogsvårdsrekommendationerna. Syftet med uppdateringen är att stöda en noggrannare bedömning av dikningsbehovet än i nuläget samt att begränsa storleken på de diken som anses vara i behov av rensning.

Helsingfors 18.8.2023

Miljö- och klimatminister Kai Mykkänen